

(3 Hours)**[Total Marks : 100**

- N.B. :** (1) Question No. 6 from Section I and Question No. 12 from Section II are compulsory.
- (2) Attempt any three questions from question No. 1 to 5 from Section I, and Attempt any three questions from question No. 7 to 11 from Section II.
- (3) Figures to the right indicate full marks.
- (4) Both sections should be written in the same answer book.

Section-I

1. Explain the Violation of Women Rights. 12
2. Write a detailed note on Environmental Degradation. 12
3. Define the term Science and explain its features in detail. 12
4. Explain the types of Communication. 12
5. Define the term education and comment on the required changes in education. 12
6. Write short notes on (any two) :— 14
  - (a) General Impacts of Disaster
  - (b) Healthy environment
  - (c) Team Building
  - (d) Free Education.

Section-II

7. Write a detailed note on Public Interest Litigation. 12
8. Explain in brief the various approaches of Environment. 12
9. Describe the Abraham Maslow's motivation Theory. 12
10. Explain the meaning and importance of Information Technology. 12
11. What is the disparity of infrastructure in Urban and Rural region ? Explain. 12
12. Write short notes on (any two) :— 14
  - (a) Various competitive exams conducted in India
  - (b) Causes of Social Tensions
  - (c) Waste management
  - (d) Nanotechnology.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) पहिल्या विभागातील प्रश्न क्र. ६ आणि दुसऱ्या विभागातील प्रश्न क्र. १२ सक्तीचे आहेत.
 (२) पहिल्या विभागातील प्रश्न क्र. १ ते ५ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न व दुसऱ्या विभागातील प्रश्न क्र. ७ ते ११ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत.
 (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (४) दोन्ही विभाग एकाच उत्तर पत्रिकेत सोडवावेत.
 (५) इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. स्त्रियांच्या हक्कांची पायमल्ली स्पष्ट करा.	१२
२. "पर्यावरणाचा न्हास" यावर सविस्तर टीप लिहा.	१२
३. शास्त्र या संकल्पनेची व्याख्या लिहा आणि त्याची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.	१२
४. संवादाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.	१२
५. शिक्षण या संकल्पनेची व्याख्या लिहा आणि शिक्षण प्रक्रियेत आवश्यक बदलांवर भाष्य करा.	१२
६. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-	१४
(अ) आपत्तीचे सर्वसाधारण परिणाम	(क) संघ बांधणी
(ब) निरोगी पर्यावरण	(ड) मोफत शिक्षण.

विभाग २

७. "सार्वजनिक जनहित याचिका" यावर सविस्तर टीप लिहा.	१२
८. परिस्थितीकी बाबतचे विविध दृष्टिकोन थोडक्यात स्पष्ट करा.	१२
९. अब्राहम मास्लो यांच्या अभिप्रेरणा सिध्दान्ताचे वर्णन करा.	१२
१०. माहिती तंत्रज्ञान याचा अर्थ सांगून महत्त्व स्पष्ट करा.	१२
११. शहरी आणि ग्रामीण भागातील पायाभूत सुविधांमध्ये काय फरक आहे ? स्पष्ट करा.	१२
१२. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-	१४
(अ) भारतामध्ये घेतल्या जाणाऱ्या विविध स्पर्धा परीक्षा	
(ब) सामाजिक तणावाची कारणे	
(क) कचरा व्यवस्थापन	
(ड) नॅनो तंत्रज्ञान.	

Con. 185-19

Advertising

AK-7357

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. : (1) All questions are compulsory.
 (2) Figures to the right indicate full marks.
 (3) Tie both the sections together.

Section I

1. Explain the following terms :— (any five) 10
(a) Mobile Advertising	(f) Buying Motive
(b) Demographic segmentation	(g) TRP
(c) Publicity	(h) Vehicular Advertisement
(d) Advertising Agency	(i) Clutter
(e) Product Mix	(j) ABC
2. Answer the following (any three) :— 30
- (a) Discuss the relevance of advertising in modern world.
 (b) Explain the role of Internet in competitive business.
 (c) Explain the reasons of waste in Advertising.
 (d) 'There are ample career opportunities in advertising field' comment.
 (e) Explain the effects of advertising on cultural values.
 (f) Explain the role of advertising in each stage of product Life Cycle.
3. Write short notes on (any two) :— 10
- (a) Unethical advertisements
 (b) Importance of Media Research
 (c) Integrated Marketing Communication
 (d) Advertising and Brand Building.

[TURN OVER]

Section II

4. Explain the following terms (any five) :— 10
- (a) Media Buying
  - (b) Brand Image
  - (c) Newspaper advertising
  - (d) Direct Mail advertising
  - (e) Creativity in Advertising
  - (f) Copy writing
  - (g) LOGO
  - (h) Illustration
  - (i) Website
  - (j) Animation.
5. Answer the following (any three) :— 30
- (a) Explain various types of advertising appeals.
  - (b) Discuss the factors affecting advertising budget.
  - (c) 'Illustration plays important role in advertising' comment.
  - (d) Explain the difference between Pre-testing and Post-testing methods in advertising.
  - (e) What are the various kinds of buying motives.
  - (f) Explain different types of customers.
6. Write short note on (any two) :— 10
- (a) Forms of Layout
  - (b) Types of Head line
  - (c) Selling points
  - (d) Online shopping.
-

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावी.
 (४) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. खालीलपैकी संज्ञा स्पष्ट करा. (कोणत्याही पाच)

१०

- (अ) मोबाईल जाहिरात
 (ब) लोकसंख्या विषयक विभागीकरण
 (क) प्रसिध्दी
 (ड) जाहिरात एजन्सी
 (इ) वस्तू मिश्र
 (फ) खरेदी प्रेरणा
 (ग) टी.आर.पी.
 (ह) फिरत्या वाहनावरील जाहीरात
 (र) जाहीरातीतील अव्यवस्थितपणा
 (ज) अ.बी.सी.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही तीन) :-

३०

- (अ) आधुनिक जगातील जाहीरातीचे महत्व स्पष्ट करा.
 (ब) स्पर्धात्मक व्यवसायात इंटरनेटची भूमिका स्पष्ट करा.
 (क) जाहीरातीतील अपव्ययाची कारणे स्पष्ट करा.
 (ड) 'जाहीरात क्षेत्रात भवितव्याच्या पुष्कळ संधी उपलब्ध असतात' मत मांडा.
 (इ) जाहीरातीचा सांस्कृतिक मूल्यावरील परिणाम स्पष्ट करा.
 (फ) वस्तू जीवन साखळीच्या प्रत्येक टप्प्यावर जाहीरातीची भूमिका स्पष्ट करा.

३. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

१०

- (अ) अनैतिक जाहिराती
 (ब) माध्यम संशोधनाचे महत्व
 (क) एकात्मिक विपणन संज्ञापन
 (ड) जाहिरात आणि ब्रँड उभारणी

[TURN OVER]

विभाग २

४. खालील संज्ञा स्पष्ट करा. (कोणत्याही पाच)

१०

- (अ) माध्यम खरेदी
- (ब) ब्रँड प्रतिमा
- (क) वृत्तपत्र जाहीरात
- (ड) पोस्टाद्वारे जाहीरात
- (इ) जाहिरातीतील कल्पकता
- (फ) संहिता लेखन
- (ग) लोगो
- (ह) चित्रे
- (र) वेबसाईट
- (ज) ॲनीमेशन.

५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (फक्त तीन) :-

३०

- (अ) जाहीरात आवाहनाचे विविध प्रकार सांगा.
- (ब) जाहीरात अंदाजपत्रकावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- (क) 'जाहीरातीत चित्रांची भूमिका महत्वाची असते' मत मांडा.
- (ड) जाहीरात मुल्यांकनाच्या पूर्व चाचणी पध्दत आणि चाचणीतोर पध्दत यातील फरक स्पष्ट करा.
- (इ) विविध खरेदी प्रेरणा स्पष्ट करा.
- (फ) ग्राहकांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

६. टिपा लिहा (फक्त दोन) :-

१०

- (अ) आराखड्याचे प्रकार
- (ब) शिर्षकाचे प्रकार
- (क) विक्री मुद्दे
- (ड) ऑनलाईन खरेदी.

- N.B. : (1) Attempt any five questions.
(2) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) Who is a Company Secretary ? What are his duties ? 10
(b) Distinguish between Private Company and Public Company. 10
2. (a) What is a Joint Stock Company ? Explain its features. 10
(b) What is the procedure for making calls ? 10
3. (a) What are the requisites of a valid meeting ? 10
(b) What is Share Capital ? What are the kinds of shares ? 10
4. (a) What is a Share Certificate ? What are its contents ? 10
(b) Explain the procedure for transfer of shares. 10
5. (a) What is allotment of shares ? What is the procedure for allotment of shares ? 10
(b) What are the duties of a Company Auditor ? 10
6. (a) Explain the different methods of voting. 10
(b) What is Articles of Association ? What are its contents ? 10
7. (a) Explain the procedure for forfeiture of shares. 10
(b) What is Quorum ? What are the legal provisions regarding Quorum ? 10

[TURN OVER

8. Distinguish between any two of the following :—

- (a) Motion and Resolution
- (b) Letter of Regret and letter of Allotment
- (c) Agenda and Minutes
- (d) Dividend and Interest.

9. Give specimen of any two of the following :—

- (a) Notice of Annual General Meeting
- (b) Dividend Warrant
- (c) Call Reminder
- (d) Letter of Regret.

10. Write short notes on any four of the following :—

- (a) Debentures
- (b) Register of members
- (c) Proxy
- (d) Lien on Shares
- (e) Managing Director
- (f) Table 'A'.

Con. 186-AK-7475-19.

3

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

(३) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

१. (अ) कंपनी सचिव कोण असतो ? त्याची कर्तव्ये कोणती ?	१०
(ब) खाजगी प्रमंडळ व सार्वजनिक प्रमंडळ यामधील फरक स्पष्ट करा.	१०
२. (अ) संयुक्त प्रमंडळ म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये कोणती ?	१०
(ब) भाग मागणी पध्दती स्पष्ट करा.	१०
३. (अ) कंपनीच्या कायदेशीर सभेच्या आवश्यक बाबी कोणत्या ?	१०
(ब) भाग भांडवल म्हणजे काय ? भागांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.	१०
४. (अ) भाग दाखला म्हणजे काय ? त्यात कोणती माहिती असते ?	१०
(ब) भाग हस्तांतरणाची कार्यपध्दती स्पष्ट करा.	१०
५. (अ) भाग वाटप म्हणजे काय ? भाग वाटपाची पध्दती स्पष्ट करा.	१०
(ब) कंपनी हिशोब तपासनीसाची कर्तव्ये कोणती ?	१०
६. (अ) मतदानाच्या विविध पध्दती स्पष्ट करा.	१०
(ब) नियमावली म्हणजे काय ? त्यात कोणती माहिती असते ?	१०
७. (अ) भाग जप्तीची कार्यपध्दती स्पष्ट करा.	१०
(ब) गणसंख्या म्हणजे काय ? गणसंख्येबाबतच्या कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा.	१०

[TURN OVER]

(१)

८. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंमधील फरक स्पष्ट करा :-

२०

- (अ) ठराव व प्रस्ताव
- (ब) शोचनीय सूचना व भाग वाटपाची सूचना
- (क) कार्यक्रमपत्रिका व इतिवृत्त
- (ड) लाभांश व व्याज

९. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे नमूने द्या :-

२०

- (अ) वार्षिक सर्वसाधारण सभेचे सूचना पत्र
- (ब) लाभांश अधिकार पत्र
- (क) मागणी स्मरणपत्र
- (ड) शोचनीय सूचनापत्र

१०. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर संक्षिप्त टिपा लिहा :-

२०

- (अ) कर्जरोखे
- (ब) भागधारक नोंदवही
- (क) प्रतिनिधी
- (ड) भागांवरील राखून ठेवलेला हक्क
- (इ) व्यवस्थापकीय संचालक
- (फ) टेबल 'ए'.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) Attempt all questions.
 (2) Figures to the right indicate full marks.
 (3) Write the answer of both the sections in one answer book.

Section I

1. Explain the following terms (any five) :— 10
 (a) Unilateral mistake (e) Conditions
 (b) E-contract (f) Coercion
 (c) Noting (g) Voidable Contract
 (d) Warranty (h) Symbolic delivery.
2. Answer any three from the following :— 30
 (a) What are the various modes of discharge of contract ?
 (b) Explain contract of guarantee. What are the various kinds of guarantee ?
 (c) Distinguish between Bailment and Pledge.
 (d) Enumerate the essentials of contract of sale.
 (e) What are essential features of contract of Indemnity ?
 (f) What are the presumptions applicable to all the negotiable instruments under Negotiable instrument Act, 1881 ?
3. Write short notes on any two :— 10
 (a) Consideration (c) Termination of agency
 (b) Types of goods (d) Sale and Higher Purchase.

Section II

4. Explain the following terms (any five) :— 10
 (a) One man company (e) Ultra Vires
 (b) Intellectual Property (f) Appropriate Laboratory
 (c) Chartered Company (g) Trade Mark
 (d) Appeal (h) Design.
5. Answer any three from the following :— 30
 (a) State and explain the "Doctrine of Indoor Management".
 (b) Explain the difference between The Companies Act, 2013 and The Companies Act, 1956.
 (c) What is prospectus ? What are the contents of prospectus ?
 (d) State and discuss the rights and liabilities of a member of a company.
 (e) Explain the three fire mechanism under Consumer Protection Act, 1986.
 (f) What are the anti-competitive activities ?
6. Write short notes on any two :— 10
 (a) Forfeiture of Shares (c) Doctrine of Constructive Notice
 (b) Geographical indications (d) Unfair Trade Practices.

[TURN OVER

(भराठी रूपांतर)
(सुधारित अभ्यासक्रम)
(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग १

१. खालील संज्ञांचे अर्थ स्पष्ट करा. (कोणत्याही पाच) :- १०
(अ) एकतर्फी चुक	(इ) अटी
(ब) संगणकिय करार	(फ) धाक, जबरदस्ती
(क) टिप्पण	(ग) धारण अधिकार
(ड) हमी	(ह) सांकेतिक डिलिव्हरी.
२. कोणत्याही तीन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा :- ३०
- (अ) करार समाप्तीचे विविध मार्ग सांगा.
(ब) हमी करार म्हणजे काय ? हमी करारांचे प्रकार लिहा.
(क) निक्षेप व तारण यातील फरक स्पष्ट करा.
(ड) विक्रीच्या करारातील महत्वाचे घटक सांगा.
(इ) "नुकसान भरपाईचे करार" वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
(फ) चलन दस्तऐवज कायदान्वये गृहीत गोष्टी (presumptions) कोणत्या ?

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :- १०
(अ) प्रतिफल	(क) एजन्सी समाप्ती
(ब) वस्तूचे प्रकार	(ड) विक्री व हप्त्यावर खरेदी.

विभाग २

४. खालील संज्ञांचे अर्थ स्पष्ट करा. (कोणत्याही पाच) :- १०
(अ) एक व्यक्ती कंपनी	(इ) अधिकार मर्यादे पलिकडील कृत्याचे तत्व
(ब) Intellectual Property	(फ) मान्यताप्राप्त प्रयोगशाळा
(क) सनदी कंपनी	(ग) व्यवसाय चिन्ह
(ड) अपील	(ह) डिझाईन (Design)
५. खालील तीन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा :- ३०
- (अ) 'अंतर्गत व्यवस्थापन तत्व' स्पष्ट करा.
(ब) कंपनी कायदा २०१३ आणि कंपनी कायदा १९५६ फरक समजावून सांगा.
(क) कंपनीचे घटनापत्र म्हणजे काय ? त्यातील कलमांची चर्चा करा.
(ड) कंपनीतील सदस्यांचे हक्क आणि जबाबदारीची चर्चा करा.
(इ) ग्राहक तक्रार निवारण कायद्यातील त्रिस्तरीय यंत्रणेची चर्चा करा.
(फ) Competition ला मारक ठरणारे घटक कोणते ?

६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :- १०
(अ) भागांचे जप्तीकरण (Forfeiture of Shares)	(क) सूचना गृहीत धरण्याचे तत्व
(ब) Geographical indications	(ड) अनुचित व्यापारी प्रथा.

- N.B. :** (1) Question Nos. 1 & 6 are compulsory.
 (2) Attempt any **two** questions from the remaining questions from **each** sections.
 (3) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

Section I

1. (a) Explain briefly the following concepts (any four) :— 10
 (i) National Income
 (ii) Accelerator
 (iii) Phillips curve
 (iv) Liquidity trap
 (v) Super multiplier
 (vi) Profitability aspect of a commercial bank.
- (b) Distinguish between (any two) :— 8
 (i) Aggregate demand and Aggregate supply
 (ii) Bank rate and Interest rate
 (iii) IS curve and LM curve.
2. (a) Explain the circular flow of income in an open economy. 8
 (b) Explain the various phases of business cycles. 8
3. (a) Explain the Keynesian Theory of Demand for Money. 8
 (b) Discuss the various causes of inflation. 8
4. (a) Explain the assets and liabilities of a commercial bank. 8
 (b) Explain the meaning and objectives of fiscal policy. 8
5. Write notes on (Any two) :— 16
 (a) Theory of Multiplier
 (b) Determinants of velocity of circulation of money
 (c) Measures to control inflation
 (d) Objectives of monetary policy.

[TURN OVER

Con. 182-AK-7080-19.

Section II

6. (a) Explain briefly the following concepts (any four) :— 10
- (i) Inclusive growth
  - (ii) Food security
  - (iii) Agreements on Agriculture
  - (iv) Unorganized sector
  - (v) Public sector banks
  - (vi) NPAs
- (b) Distinguish between (any two) :— 8
- (i) Commercial bank and Central bank
  - (ii) Agriculture and Industry
  - (iii) MRTP and Competition Act.
7. (a) Explain the features of New Industrial Policy 1991. 8
- (b) Discuss the various causes of unemployment in India. 8
8. (a) What are the causes of low agricultural productivity in India ? 8
- (b) Explain New Agriculture Policy 2000. 8
9. (a) Explain the impact of banking sector reforms in India. 8
- (b) What are the development functions of RBI ? 8
10. Write notes on (Any two) :— 16
- (a) Human development through health
  - (b) Public Distribution System in India
  - (c) Role of service sector in Indian economy
  - (d) Recent developments in RBI's monetary policy.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ व ६ अनिवार्य आहेत.
 (२) अनिवार्य प्रश्नांशिवाय प्रत्येक विभागातून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 (३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. (अ) पुढील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही चार) :- १०
 (१) राष्ट्रीय उत्पन्न
 (२) प्रवेग
 (३) फिलीप्स वक्र
 (४) रोखतेचा सापळा
 (५) महागुणक
 (६) व्यापारी बँकांची लाभक्षमता.
- (ब) फरक स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) :- ८
 (१) एकूण मागणी व एकूण पुरवठा
 (२) बँक दर व व्याज दर
 (३) IS व LM वक्र.
२. (अ) खुल्या अर्थव्यवस्थेतील राष्ट्रीय उत्पन्नाचा चक्राकार प्रवाह स्पष्ट करा. ८
 (ब) व्यापार चक्राच्या विविध अवस्था स्पष्ट करा. ८
३. (अ) केन्सचा पैशाच्या मागणीचा सिध्दांत स्पष्ट करा. ८
 (ब) भाववाढीच्या विविध कारणांची चर्चा करा. ८
४. (अ) व्यापारी बँकांची तरलता व लाभक्षमता स्पष्ट करा. ८
 (ब) राजकोषीय धोरणाचा अर्थ सांगून त्यांची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा. ८
५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :- १६
 (अ) गुणकाचा सिध्दांत
 (ब) पैशाच्या भ्रमणवेगावर परिणाम करणारे घटक
 (क) भाववाढ रोखण्याचे उपाय
 (ड) मौद्रिक धोरणाची उद्दिष्ट्ये.

[TURN OVER]

विभाग २

६. (अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा (कोणत्याही चार) :- १०
- (१) सर्वसमावेशक वृद्धी
  - (२) असंघटित क्षेत्र
  - (३) अन्न सुरक्षा
  - (४) सार्वजनिक क्षेत्रातील बँका
  - (५) शेतीविषयक करार
  - (६) NPAs
- (ब) फरक स्पष्ट करा (कोणतेही दोन) :- ६
- (१) व्यावसायिक बँक व केंद्रीय बँक
  - (२) शेती व उद्योग
  - (३) MRTF व स्पर्धा कायदा.
७. (अ) १९९१ च्या नवीन औद्योगिक धोरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. ८
- (ब) भारतातील बेरोजगारीच्या कारणांची चर्चा करा. ८
८. (अ) भारतातील शेतमालाच्या कमी उत्पादकतेची कारणे कोणती ? ८
- (ब) नवीन शेतीविषयक धोरण, २००० स्पष्ट करा. ८
९. (अ) भारतातील बँकिंग क्षेत्रातील सुधारणा स्पष्ट करा. ८
- (ब) RBI ची विकासात्मक कार्ये कोणती ? ८
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :- १६
- (अ) आरोग्य माध्यमातून मानवी विकास
  - (ब) भारतातील सार्वजनिक वितरण व्यवस्था
  - (क) भारतातील सेवा क्षेत्राची भूमिका
  - (ड) RBI च्या मौद्रिक धोरणातील अलिकडच्या काळातील बदल.

- N.B. : (1) All questions are compulsory.
 (2) Figures to the right indicate full marks.
 (3) Workings notes should forms the part of the answer.

Section I

1. P and Q were in partnership sharing profit and losses in the proportion of 3:2. 18
 Prepare Trading, Profit & Loss a/c for the year ending 31st March, 2018 and Balance Sheet as on that date.

Trial Balance as on 31st March, 2018

Particulars	₹	Particulars	₹
Purchases	1,25,000	<u>Capitals :</u>	
Discount Allowed	3,000	P	60,000
Carriage inward	3,000	Q	30,000
Opening Stock	42,000	Bank Overdraft	7,000
Sundry expenses	7,000	Sales	2,95,000
Debtors	40,000	Discount received	2,000
Motor Vehicle	50,000	Reserve for doubtful debts	1,500
Land and Building	80,000	Sundry creditors	39,000
Cash in hand	5,000		
Telephone expenses	3,500		
Postage and telegram	4,000		
Rent, rates and insurance	2,500		
Bad debts	500		
Investment	60,000		
<u>Drawing :</u>			
P	5,000		
Q	4,000		
	4,34,500		4,34,500

[TURN OVER

Adjustments :

- (a) Closing Stock was valued at ₹ 40,000.
- (b) Provide Reserve for Doubtful Debts @ 5% on Debtors.
- (c) Depreciate Land and Building and Motor vehicle at 10% p.a. and 20% p.a. respectively.

2. (a) State whether the following statements are True or False.

8

- (1) Return outward is deducted from Purchases.
- (2) In piecemeal distribution of cash statement, realization expenses is paid first.
- (3) On amalgamation old firms are dissolved.
- (4) Highest relative capital method is known as Excess Capital Method.
- (5) Royalty on production is debited to Trading account.
- (6) Partners loan are internal liability.
- (7) AS-14 deals with accounting for amalgamation.
- (8) Wages are debited to trading account.

(b) Select the most appropriate answer from the alternatives given below.

8

- (1) On amalgamation of a firm, _____ A/c is opened.
  - (a) Profit & Loss Adjustment
  - (b) Realisation
- (2) R.D.D is provided on _____.
  - (a) Creditors
  - (b) Debtors
- (3) A profit centre has control over _____.
  - (a) Cost
  - (b) Profit
- (4) Prepaid expenses are shown on the _____ side of Balance Sheet.
  - (a) Liabilities
  - (b) Assets
- (5) Goods distributed as free sample should be credited to _____.
  - (a) Profit & Loss A/c.
  - (b) Trading A/c.
- (6) For 'Stock Journal' entry we press _____ in tally.
  - (a) F7
  - (b) Alt+F7
- (7) Drawing of Partners are transferred to _____ Accounts.
  - (a) Profit & Loss A/c.
  - (b) Partners Capital A/c.
- (8) Income tax payable by a firm as on the date of dissolution is treated _____.
  - (a) as unsecured debtors
  - (b) as preferential creditors

3. A, B and C dissolved their firm on 31st March 2018 when their Balance sheet stood as under : 16

Balance Sheet as on 31st March 2018

Liabilities	₹	Assets	₹
Partners Capital :		Sundry Assets	5,28,000
A	1,20,000		
B	96,000		
C	80,000		
Bank Overdraft	72,000		
Creditors	1,60,000		
	5,28,000		5,28,000

The partners shared Profits and Losses in the proportion of 4:2:2. Show the distribution of cash amongst the partners as and when asset realized.

- 1st Realisation ₹ 10,000
 2nd Realisation ₹ 2,00,000
 3rd Realisation ₹ 1,50,000

Prepare :

- (a) Statement of Excess capital
 (b) Statement of piecemeal distribution of cash.

OR

3. R & S and P & Q were carrying on business of supply of Computer items as sole traders. Their Balance Sheet is as given below. 16

Balance Sheet as on 31st March 2018

Liabilities	M/s. R & S	M/s. P&Q	Assets	M/s. R & S	M/s. P&Q
Capital Accounts			Fixed Assets	1,60,000	2,00,000
R	1,50,000	—	Stock	2,00,000	1,00,000
S	1,50,000	—	Debtors	2,40,000	2,20,000
P	—	2,00,000	Cash Balance	—	40,000
Q	—	2,00,000			
Bills Payable	2,00,000	1,60,000			
Bank Overdraft	1,00,000	—			
Total	6,00,000	5,60,000		6,00,000	5,60,000

[TURN OVER

Both the parties decided to amalgamate their business and form a new partnership firm under the name of M/s. PQRS & Co. on 1st April 2018. The terms of amalgamation were as follows :

- (1) Fixed assets were reduced by 10%.
- (2) Stock of Ms. 'R' to be reduced by 20%.
- (3) Stock of 'S' to increase by 10%.
- (4) A reserve at 5% to be created against debtors.
- (5) Both parties to be credited with goodwill of 1,00,000 each.

Prepare :

- (1) Statement of Purchase Consideration.
- (2) Necessary Ledger Account in the books of R and S.

Section II

4. A fire occurred in the godown of M/s. A&Co. on 30th January 2018. Stock were destroyed but books of accounts were saved, showing the following information. 18

Particulars	₹
Stock on 31st March 2016	1,50,000
Stock on 31st March 2017	2,00,000
Purchase 2016-17	3,50,000
Sales 2016-17	4,00,000
Purchases for the period of 1-04-2017 to 30-01-2018	4,25,000
Sales for the period 01-04-2017 to 30-01-2018	5,00,000
Salvage	50,000
Fire Insurance policy amount	2,00,000

Ascertain the amount of fire insurance claim.

5. (a) State whether the following statements are True or False.

8

- (1) Partly paid preference shares cannot be redeemed.
- (2) Sales are ascertained from debtors account.
- (3) Capital redemption reserve is used for payment of dividend.
- (4) CTRL + B to select the budget.
- (5) The debentures certificates are cancelled after redemption.
- (6) Goods distributed as free sample should be debited to Trading account.
- (7) A company should create debenture redemption reserve.
- (8) Insurance covers loss due to fire.

(b) Select the correct alternative and rewrite the sentences.

8

- (1) A company cannot issue _____ preference shares.
  - (a) Irredeemable
  - (b) Redeemable
- (2) Gross Profit Ratio = $\frac{\text{_____}}{\text{Net Sales}} \times 100$
  - (a) Gross Profit
  - (b) Purchases
- (3) Purchases should be _____ to Trading account.
  - (a) Debited
  - (b) Credited
- (4) Dividend equalization reserve is a _____ profit.
  - (a) divisible
  - (b) non-divisible
- (5) Redemption of debentures means _____ of debenture.
  - (a) repayment
  - (b) issue
- (6) Debenture can be redeemed by issue of _____.
  - (a) Shares
  - (b) deposits
- (7) _____ key is used to delete voucher / stock items etc.
  - (a) Alt + D
  - (b) Alt + 2
- (8) _____ is issued by the seller to a buyer.
  - (a) Purchase order
  - (b) Sales order

[TURN OVER

6. The following is the balance sheet of PQR & Co. Ltd. on 31st March 2018 was as under : 16

Liabilities	₹	Assets	₹
1,00,000 Equity shares of ₹ 10 each fully paid	10,00,000	Cash & Bank Balance	6,00,000
4000, 9% Preference Shares of ₹ 100 each	4,00,000	Other Assets	25,00,000
Securities premium	1,00,000		
General Reserve	6,00,000		
Profit & Loss A/c	4,00,000		
Creditors	6,00,000		
	31,00,000		31,00,000

On 31st March 2018 the preference shares were due for redemption. The preference shares were redeemed at a premium of ₹ 10%.

For the purpose the company made a fresh issue of 20,000 shares of ₹ 10/- each. Pass necessary journal entries in the books of PQR & Co. Ltd.

OR

6. MNS Ltd Gave notice of its intention to redeem its outstanding ₹ 50,000, 8% debenture at ₹ 105 (nominal value ₹ 100) and offered the following options to the holders : 16

- 11% preference share of ₹ 40/- each at ₹ 50 per share.
- 10% debenture at ₹100 (at per)
- To have their holdings redeemed for cash (assume redemption out profit only)
  - The holders of ₹ 18,000 debenture accepted option (a)
  - The holders of ₹ 20,000 debenture accepted option (b)
  - The remaining debenture holders accepted option (c)

Pass the necessary journal entries in the books of MNS Ltd.

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. : (1) All questions are compulsory.
 (2) Figures to the right indicate full marks assigned to the questions.
 (3) Write both the sections in same answer book.

Section I

1. Answer any two of the following :— 16
- Explain in brief various functions of management.
  - Write a brief note on MBO.
  - Discuss in brief various techniques of Decision Making.
  - What is planning ? Explain in brief various components of planning.
2. Answer any two of the following :— 16
- Distinguish between Formal Organisation and Informal Organisation.
  - Write a brief note on Line and Staff Organisation.
  - What is Corporate Social Responsibility ? Discuss its importance in brief.
  - Discuss in brief various effects of stress.
3. Write short notes on any three of the following :— 18
- Principles of Management
  - Steps under MBO
  - Virtual Organisation
  - Importance of Decision Making
  - Features of MIS
  - Managerial Skills.

[TURN OVER]

Section II

4. Answer any two of the following :—

16

- (a) What is Production Planning and Control ? Discuss various steps in Production Planning and Control.
- (b) Explain any two methods of Inventory Control System.
- (c) Discuss various features of TQM.
- (d) Explain the process of Quality Circle.

5. Answer any two of the following :—

16

- (a) What is Venture Capital ? Explain its features.
- (b) Explain in brief role of SEBI in Capital Market.
- (c) Discuss various functions of Stock Exchange.
- (d) Write a note on Micro Finance.

6. Write short notes on any three of the following :—

18

- (a) Techniques of Quality Control
- (b) Types of Derivative Market
- (c) Structure of Financial Management
- (d) Factors influencing Productivity
- (e) Six Sigma
- (f) Types of Mutual Fund.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
(४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

विभाग १

१. खालील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

१६

- (अ) व्यवस्थापनाची विविध कार्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.
(ब) उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापनावर थोडक्यात टिप लिहा.
(क) निर्णय प्रक्रियेच्या विविध तंत्रांची थोडक्यात चर्चा करा.
(ड) नियोजन म्हणजे काय ? नियोजनामधील विविध घटक थोडक्यात विशद करा.

२. खालील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

१६

- (अ) औपचारिक संघटन व अनौपचारिक संघटन - फरक स्पष्ट करा.
(ब) 'रेखा व कर्मचारी संघटन' - थोडक्यात टिप लिहा.
(क) कंपन्यांची सामाजिक जबाबदारी म्हणजे काय ? कंपन्यांच्या सामाजिक जबाबदारीच्या महत्वाची थोडक्यात चर्चा करा.
(ड) ताणतणावाच्या विविध परिणामांची थोडक्यात चर्चा करा.

३. कोणत्याही तीनवर टिपा लिहा :-

१८

- (अ) व्यवस्थापन तत्त्वे
(ब) उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापनातील टप्पे
(क) आभासी संघटन
(ड) निर्णयप्रक्रियेचे महत्व
(इ) व्यवस्थापन माहिती प्रणालीची वैशिष्ट्ये
(फ) व्यवस्थापकीय कौशल्ये.

25

[TURN OVER]

विभाग २

४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

१६

- (अ) उत्पादन नियोजन आणि नियंत्रण म्हणजे काय ? उत्पादन नियोजन आणि नियंत्रणामधील विविध टप्प्यांची चर्चा करा.
- (ब) सांग्रगी नियंत्रण प्रणालीच्या कोणत्याही दोन पध्दती विशद करा.
- (क) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापनांच्या विविध वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (ड) गुणवत्ता वर्तुळ प्रक्रिया विशद करा.

५. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

१६

- (अ) साहसी भांडवल म्हणजे काय ? साहसी भांडवलाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ब) भांडवली बाजारातील सेबीची भूमिका थोडक्यात विशद करा.
- (क) भाग बाजाराच्या विविध कार्यांची चर्चा करा.
- (ड) सूक्ष्म वित्त - टिप लिहा.

६. खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा :-

१८

- (अ) गुणवत्ता नियंत्रण तंत्रे
- (ब) निर्मिती बाजाराचे प्रकार
- (क) वित्तीय व्यवस्थापनाची संरचना
- (ड) उत्पादकतेवर प्रभाव टाकणारे घटक
- (इ) सिक्स सिग्मा
- (फ) परस्पर निधीचे प्रकार.

Con. 278-19.

AK-7117

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. (1) All questions are compulsory. (1915 6)
- (2) Figures to the right indicate full marks. (1915 6)
- (3) Tie the both section together. (1915 6)

Section I

- Q.1. Answer any two questions from the following (1915 6) 20
- (a) Define the term Business. What are the significance of business to the firm ? Discuss. (10)
  - (b) Distinguish between Economic Objectives and Social Objectives. (5)
  - (c) Discuss the positive and negative impact of Liberalisation. (5)
  - (d) What is business environment? Explain the features of business environment. (5)
- Q.2. Answer any two questions from the following (1915 6) 20
- (a) Explain the factors determining location for setting up of a business unit. (10)
  - (b) State and explain the main functions of WTO. (5)
  - (c) Explain the importance of project planning. (5)
  - (d) State and explain the importance of Entrepreneurship. (5)

- Q.3. Write short notes (any two) : (1915 6) 10
- (a) Functions of Business (5)
  - (b) Human Objectives (5)
  - (c) Impact of education on business (5)
  - (d) Impact of Privatisation (5)

Section- II

- Q.4. Answer any two questions from the following (1915 6) 20
- (a) State and explain the scope of services. (10)
  - (b) What are the challenges in the services Sector? Discuss. (5)
  - (c) Explain in detail the retail store format in India. (5)
  - (d) State and explain the major causes responsible for the growth of organised retailing in India. (5)
- Q.5. Answer any two questions from the following (1915 6) 20
- (a) Explain the features of ATM. (10)
  - (b) State and explain the advantages and disadvantages of Debit Card. (5)
  - (c) Discuss the positive impact of FDI on Banking & Insurance Sector in India. (5)
  - (d) Discuss the functions of E-Commerce. (5)
- Q.6. Write short notes (any two) : (1915 6) 10
- (a) Classification of Services (5)
  - (b) Career options in Retailing (5)
  - (c) Elements of Logistics (5)
  - (d) Merits of Online marketing research. (5)

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास) एकूण गुण : १००

- सूचना: (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकत्र बांधा.

प्र.१. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०

- (अ) व्यवसायाची व्याख्या द्या. व्यवसायाचे उद्योगाला होणारे फायदे कोणते ? चर्चा करा.
 (ब) आर्थिक उद्दिष्टे व सामाजिक उद्दिष्टे यातील भेद स्पष्ट करा.
 (क) उदारीकरणाच्या सकारात्मक व नकारात्मक परिणामांची चर्चा करा.
 (ड) व्यवसायिक पर्यावरण म्हणजे काय ? व्यवसायिक पर्यावरणाचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०

- (अ) व्यवसायिक उपक्रमाचे ठिकाण ठरविताना विचारात घ्यावयाच्या घटकांचे स्पष्टीकरण द्या.
 (ब) जागतिक व्यापार संघटनेची कार्ये नमूद करून स्पष्ट करा.
 (क) प्रकल्प नियोजनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 (ड) उद्योजकतेचे महत्त्व नमूद करून स्पष्ट करा.

प्र.३ थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १०

- (अ) व्यवसायाची कार्ये
 (ब) मानविय उद्दिष्टे
 (क) शिक्षणाचे व्यवसायावर होणारे परिणाम
 (ड) खाजगीकरणाचे परिणाम.

विभाग २

प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०

- (अ) सेवेची व्याप्ती नमूद करून स्पष्ट करा.
 (ब) सेवा क्षेत्रातील अडथळे कोणती ? चर्चा करा.
 (क) भारतातील दूकानदारी किरकोळ व्यापाराचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.
 (ड) भारतातील संघटित किरकोळ व्यापाराच्या वाढीस जबाबदार असणारी कारणे नमूद करून स्पष्ट करा.

प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : २०

- (अ) ए.टी.एम. ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 (ब) डेबिट कार्डचे फायदे व तोटे नमूद करून स्पष्ट करा.
 (क) भारतातील बँकिंग व वित्त क्षेत्रावर विदेशी थेट गुंतवणूकीच्या परिणामाची चर्चा करा.
 (ड) ई-कॉमर्सच्या कार्याची चर्चा करा.

प्र.६ थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) : १०

- (अ) सेवांचे वर्गीकरण
 (ब) किरकोळ व्यापारातील रोजगाराच्या संधी
 (क) मालपुरवठा साखळीचे घटक
 (ड) ऑनलाईन विपणन संशोधनाचे फायदे.

MAY-19

S.Y.B.COM

Page (28)

(28)